

krasa_nevidana

Generácia Z (zoomeri)
Projekt tolerancie

Réžia: Zuzana Fialová

Scéna, kostýmy, light design, inštalácie: Vivien Kvasnicová,
Ema Šútovcová, Paula Gogola

Dramaturgia: Valeria Schulczová, Darina Abrahámová

Videoprojekcia: Ivan Finta

Hudba: Samuel D. Abrahám

Hrajú: Mária Schumerová, Annamária Janeková,
Romana Ondrejkočová, Vivien Kvasnicová, Ema Šútovcová,
Paula Gogola

Odborný konzultant: Katarína Štefaničiaková

Autorská inscenácia

Projekt vzniká v spolupráci s Vysokou školou výtvarných umení.

Inšpicientka: Alena Gogálová

Masky: Emília Vávrová

Kostýmy: Magdaléna Buchanová

Technika pod vedením Martina Štamma a Olivera Obernauera

Svetlá: Slavomír Grega, Oliver Obernauer

Zvuk: Oleg Gál, Róbert Borák

Javisková technika: Jaroslav Grebeči, Adrián Cverenkár

Sused, ktorého nechcem

Krása nevídaná

Fantomas

Generácia Z je výnimočný projekt Divadla Pavla Országha Hviezdoslava zameraný predovšetkým na mladého diváka. Projekt sa skladá z troch častí, z troch samostatných inscenácií. Tie tvoria ucelenú generačnú a dramatickú výpoveď, keď na javisku stoja predovšetkým reprezentanti generácie zoomerov.

Krása nevídaná je druhou v poradí a jej tvorkyňami sú predovšetkým ženy. Je to výpoveď o nich samotných, ale nie je to inscenácia len o ženách pre ženy. Naopak, je určená rovnako mužom, vlastne akémukoľvek gendru, s ktorým sa ktokoľvek dobrovoľne i nedobrovoľne identifikuje. Našou snahou je totiž nájsť pochopenie, prienik, láskavé porozumenie i spravodlivé rozhorčenie. A to je možné práve vďaka tomu, že pomenujeme problémy, krivdy a úzkosti. Až vtedy sa na veci dokážeme pozrieť s nadhľadom a otvoriť sa inému vnímaniu.

Vo svete, ktorý je stále prevažne mužský, i keď nie svojou kvantitou, ako skôr kvalitou, sa snažia celé generácie nájsť balans, vzájomné obohatenie a formu spolunažívania, ktorá sa nemení na traumou a frustráciu. Svet veľkého bieleho heterosexuálneho muža, ktorý pevnou rukou panuje, rozdeľuje a blahosklonne odmeňuje, ustupuje nielen ženám, ale i iným rasám a menšinám. Každý, kto stráca územie a moc, začne strácať pevnú pôdu pod nohami a panikári. Obviňuje, útočí a sponchybňuje.

Nie, my už nemusíme byť sufražetkami, militantnými feministkami, bojovať o základné práva a sebaurčenie. Ale stále žijeme v krajine s mačistickým myslením, obhrublými spôsobmi a vulgárnymi sexistickými vtipmi. Stále je normou posielat ženy do kuchyne a k deťom. Rozhodovať o nich a ich potrebách, ich materniciach a občas ich zbiť. Lebo je to, akoby si kvetinu pohnojil.

Stále panuje predstava o tom, aké majú byť malé dievčatká, ako sa majú správať mladé slečny, a čo majú spĺňať dokonalé ženy, matky, babičky.

Aké sú ich povinnosti a na aké práva majú nárok. Domáce násilie je udomácnené v slovenských dolinách i kotlinách. Zhnásilnenie? Veď za to si stále žena môže sama. Nemá provokovať, nech si uvedomí, že pokúša, láka, vábi, zvádza, oblieka sa vyzývavo.

Chce mať za svoju prácu rovnaký plat? Ale prečo, preboha? Takto to tu bolo od nepamäti a bolo to v poriadku. Tradície treba ctiť!

Na tomto naratíve sa dobrovoľne podieľa i množstvo žien. Presne tak, ako je tento typ myslenia čoraz vzdialenejší množstvu mužov.

Odkedy nás zachvátila pandémia a v spoločnosti rastie agresivita, priemernosť volajúca po pomste a hlúposť, začína byť jasné, že deliacou

čiarou nie je rod. Tou sú nevzdelanosť a arogancia. Sociálna idiocia, emočná debilita a mentálne ukotvenie v stredoveku akcelerované prístupom k najmodernejším technológiám.

Sociálne siete sú katalyzátorom a zosilňovačom všetkého. Mlynčekom, ktorý do jednej kaše melie názory a pocity a mieša ich s faktami.

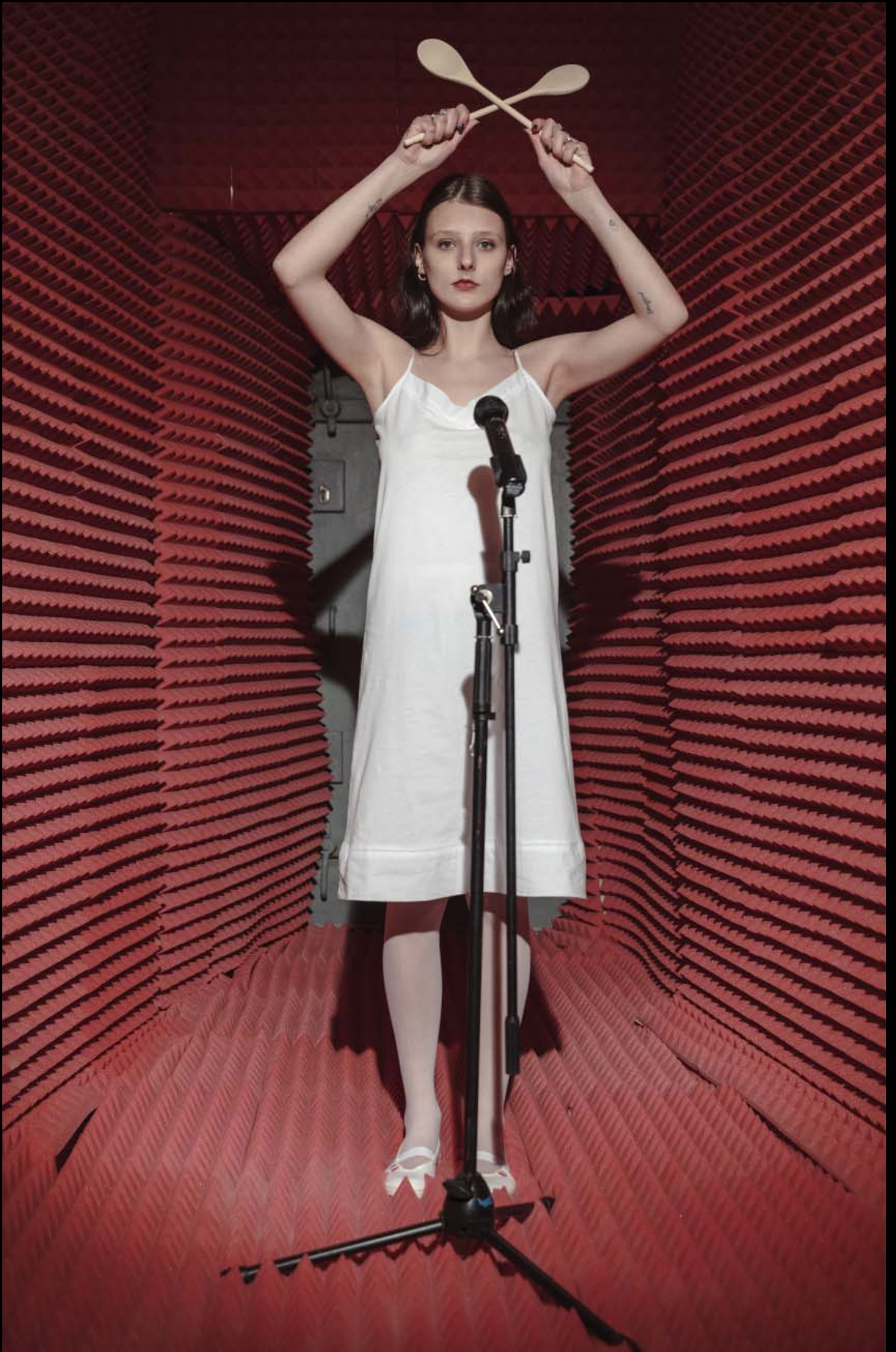
Médiá vždy formovali ideál krásy. Formovali i deštruovali. Žena má byť krásna. A milá a láskavá a poslušná. Dokonalá gazdinka, príťažlivá milenka. Ak už robí, tak nech aj zarába. Nároky sú vysoké a sebavedomie nízke.

Práve dievčatá z generácie Z spochybujú svoje názory. Myslia si, že nezavážia, že nemajú šancu nič zmeniť. Že svoje názory si majú nechať pre seba, pretože nikoho nezaujímajú. Navyše sociálne siete, s ktorými vyrástli, na ne vytvárajú enormný tlak. Na ich výzor, na ich kvality, na spôsob, akým trávia svoj čas, aby bol dostatočne nebanálny a hodný zdieľania. Chcú byť perfektné, lebo to sa od nich žiada. Lenže to je nedosiahnuteľný cieľ. Tlak sa mení na úzkosť, tá na strach, odmietanie a seba-deštrukciu.

Inscenácia Krása nevidaná je o hľadaní vlastnej hodnoty, svojho miesta nielen vo svete, ktorý nás obklopuje, ale i o hľadaní miesta vo vlastnom živote. O tom, že každá robíme

chyby, mýlime sa a učíme sa vnímať pocity druhých, ale zabúdame samy na seba. Nemáme sa rady a chceme, aby nás milovali iní. Je to cesta, na konci ktorej je sebaaprijatie. Z neho nadobudnuté sebavedomie potom dokáže meniť svet. Svet mužov i žien. Svet múdrych i hlúpych. Spoločný svet.

Valeria Schulczová

Dospievajúci/a má potrebu byť vo vzťahu, byť s druhým v bezpečí, byť hodný/á lásky. Byť autonómny/a, schopný/á sebaregulácie, samostatného konania a mať identitu. Vedieť kto som, kam patrí, kto sú tí druhí. Ak sa tieto potreby nenaplnia, naruší sa stabilita, istota a bezpečie.

Na rozdiel od predošlých generácií sa pri generácii Z stretávame s vyššou mierou depresí a depresívnych prejavov, úzkostí, seba-poškodzovania vrátane porúch príjmu potravy a suicidálnymi pokusmi. V tomto období riešia problém svojej identity, hľadajú svoje jedinečné ja, majú vzťahové problémy. Často práve vo svojich rodinách strácajú oporné body a istoty, život majú oproti iným generáciám náročnejší. To všetko sa deje v kontraste so zvyšujúcou sa životnou úrovňou.

Využívanie mobilných technológií, sociálnych sietí a život vo virtuálnej realite prinášajú do vývinu mladých ľudí veľa rizík. S tým súvisí nižšia miera kritického myslenia – napríklad práca s informáciami cez vyhľadávače nevyžaduje logické operácie, je preto jednoduchšie podľahnúť nepravde. Náročnejší život spôsobujú neobmedzené možnosti bez jasných a bezpečných hraníc, relativizácia hodnôt, chýbajúca sociálna a spoločenská podpora. Majú predĺžený proces dospievania, čo je prirodzený dôsledok vývinu spoločnosti – viac rokov v školách, zahraničné stáže, cestovanie, neskorší nástup do zamestnania. Na ich zvýšenú mieru stresu pôsobí často aj nedostatok zázemia a nestabilita v rodinách.

Kontakty majú viac virtuálne ako osobné, majú menej skutočných priateľov. Virtuálna realita im prináša vyššiu kontrolu (čo uverejniť, zdieľať, prinesiem, upravím) a menšie ohrozenie v rámci svojho sebaobrazu. Vytvárajú si dokonalý marketingový profil. V realite to takto nefunguje, keďže komunikujeme aj neverbálne a reagujeme okamžite. Ich obavy sú, že nie sú dokonalí a budú tak svojimi rovesníkmi odmietnutí. Preto sa môžu začať vyhýbať osobným kontaktom a posilňovať vyhýbavé správanie.

Vzniká strach ísť do kontaktu, strach z toho, že nie som úplne ten/tá, za ktorého/ktorú sa vydávam, nemám „dokonalý život a ani ja nie som dokonalý/á.“

Túžia byť prirodzene prijatí/é a „krehkosť“ sa medzi nimi veľmi nenosí, je vnímaná ako slabosť. A tak pochybnosti o sebe a živote, ktoré sú v dospievaní prirodzené, si nechávajú pre seba a pociťujú osamelosť. V realite môžu mať problém nadviazať a udržať priateľstvá.

Adolescencia je jedno z najťažších období života každej generácie, nielen generácie Z. Ako hovorí uznávaný český psychiater a psychoterapeut MUDr. Pöthe, adolescencia nie je pokračovanie detstva, nie je to veľké dieťa, ale nový človek, ktorý ešte nevie, kým sa stane.

Veľkou rýchlosťou, v priebehu niekoľkých týždňov, sa mení aj telo, hlas, myslenie, pohľad na seba a na svet. Je to priestor, keď sa prebudováva mozog, preto je v tej chvíli zraniteľný a citlivý na možnú traumu, psychické zranenie. Je to obdobie, keď končí detstvo a dospelosť ešte nezačala. Svoju hodnotu si už potrebuje dospievajúci/a vybudovať pre seba, nielen pre rodičov. Vzniká konflikt medzi závislosťou a potrebou autonómie. Obdobie, ktoré môže vyvolávať aj strach, odmietanie tela – zrenia. Jedným z dôvodov poruchy príjmu potravy môže byť nevedomé odmietanie rastu až snaha o jeho zastavenie. Alebo potreba získania kontroly nad sebou, svojím životom cez prijímanie potravy.

Odmietanie dospelých je v adolescencii prirodzené, ale úplné oddelenie nie je v poriadku a neprospeje. Nechcú sa už zdôverovať s vnútorným svetom (čo je potrebné rešpektovať), ale potrebujú niekoho – dospelého –, keď sa stane nejaký problém, „prúser“... potrebujú dospelého, zodpovedného človeka, ktorý ich má rád a snaží sa ich pochopiť a pomôcť. Preto nie sú namieste výroky typu: Si už dosť veľký/á na to, aby si vedel/a, ako to môže dopadnúť. – Si zodpovedný/á za to, čo sa ti stalo, teraz si

to vyžer sám/sama. – Už s tým za mnou nikdy nechod'. Vzniká tak riziko predčasnej sociálnej separácie – keď sa dieťaťu niečo stane, je odkázané na seba alebo kamarátov/kamarátky a tí/tie, ak vedia pomôcť, tak len do určitej miery. Keď je dieťa ponechané len na seba bez záujmu rodiča, dospelého, môže to na prvý pohľad vyzerat', že má super rodičov. Pritom vo vnútri je nieisté a závislé, rizikové do ďalších vzťahov.

Nezávislosť detí neznamená, že sa ako dospelý/á o ne nemám zaujímať. Práve tento vek je rizikový, keď hľadám, kto som, aký je zmysel života, experimentujem a objavujem. Práve v tomto veku je častý výskyt sebadeštruktívneho správania a suicidálnych pokusov.

Dospievajúci/a potrebuje mať čas premýšľať, mať na to priestor. Má právo ísť svojou cestou s podporou svojich blízkyh. Pre zdravý vývin potrebuje od nich prijímajúci prístup, nie hodnotiaci, kritizujúci alebo odmietajúci. Keď nás potrebujú, je dôležité stáť im nablízku.

Potreba záujmu, pochopenia je dôležitá. To, čo dieťa prežíva, je dôležité. Prijmeme jeho pocity, aj keď nám sa to nemusí zdať objektívne. Vnútoraná realita dieťaťa je dôležitá. Skúste si predstaviť, aké to je, keď vás niekto nahnevá, vy mu to vyjadríte a on vám odpovie: „Nemáš sa načo hnevať,“ prípadne: „Ja ti ešte len dám dôvod na hnev.“ Aký je to nezmysel...

Nespochybnujeme svoje deti v tom, čo skutočne prežívajú. Skúsme im porozumieť a stáť pri nich.

Vplyv okolia a spoločnosti je veľký. Ak sme sústavne poučovaní/é, kritizovaní/é – v rodine alebo v spoločnosti –, vznikajú v nás negatívne pocity a myšlienky. Tie zasahujú naše sebavedomie a vzťah k sebe samému/samej. Naše emócie zodpovedajú tomu, akou optikou sa vnímame. Vždy budú pred nami výzvy a prekážky. Naša sebahodnota, sebaúcta a sebaistota sú dôležité. A to môže generácii Z chýbať.

Budovanie sebaobrazu, ktorý je súčasťou našej identity, je závislé od ostatných. Čím sú tí ľudia pre nás dôležitejší, tým silnejší vplyv má na nás ich názor. Ak mi niekto opakovane hovorí, aký/á som nešikovný/á, tak sa začnem spochybňovať a uverím tomu, že nešikovný/á naozaj som. Moje sebavedomie sa znižuje.

Preto budme zodpovední/é! Ako rodičia, ako spoločnosť.

Výzor je tiež dôležitý v rámci vytvárania svojej identity a integrity. Keď odmietam niektoré časti seba alebo mám problém so seba prijatím, môže dochádzať k sebapoškodzovaniu, úmyselnému ubližovaniu si. Či už v potrebe potrestať sa, alebo si uľaviť od psychickej bolesti. Môže to byť spôsob, ako nadobudnúť kontrolu nad svojím životom. Kontrola je však len dočasná, pretože má charakter závislosti. Kontrola sa stráca, keď je potreba ísť hlbšie, ďalej. Vzniká nutkanie, tenzia, porezaním sa vzniká úľava. Ale len dočasná, potom sa vrátia pocity viny a opäť nutkanie, tenzia, úľava...

V generácii Z sa norma, priemernosť nenesie. Jej príslušníci majú potrebu byť zaujímaví/é a hlavne originálni/e. Vytvára sa tak vnútorný tlak, ktorý neprináša pozitívne emócie. Kríza smerovania je však prirodzená, je súčasťou zrenia, dospievania. Preberajú zodpovednosť za svoj život, premýšľajú, čo je jeho zmyslom, čo ich naplňuje. Pokiaľ im tento proces spôsobuje úzkosť, pokiaľ sa v tom nevedia zorientovať, znekvaitňuje a obmedzuje im to život – jedno z riešení je vyhľadať pomoc u rodičov, priateľov alebo odborníkov.

Katarína Štefaničiaková
špeciálna pedagogička a psychoterapeutka

Linky pomoci

CHUŤ ŽIŤ

Poradenstvo pre ľudí, ktorí sa trápia poruchami príjmu potravy, sebakrijatím, jedlom či body-shamingom, ako aj pre ich blízkych.

Bezplatná linka pomoci: **0800 221 080**

pondelok – utorok: 14:00 – 20:00

streda – piatok: 10:00 – 16:00

Mailová poradňa: **poradna@chutzit.sk**

IPČKO.SK

Internetová poradňa pre mladých.

Nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci pre ľudí v kríze: **0800 500 333**

Mailová poradňa: **poradna@ipcko.sk**

LINKA DETSKEJ DÔVERY

Telefonická a internetová poradňa pre deti a rodičov.

Telefonické poradenstvo: **0907 401 749**

v pracovné dni v čase od 8:00 – 20:00

Mailová poradňa: **odkazy@linkadeti.sk**

Četové poradenstvo, rovesnícka poradňa:

www.linkadeti.sk

Poradenstvo prostredníctvom Skype: **linkadeti**

LINKA DÔVERY NEZÁBUDKA

Nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci pre dospelých klientov: **0800 800 566**.

Na stránke **www.linkanezabudka.sk** nájdete aj konkrétne adresy poradcov mailovej poradne.

LINKA DETSKEJ ISTOTY

Nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci pre deti a mládež: **116 111**.

LINKA DETSKEJ ISTOTY

Nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci pre hľadané a sexuálne zneužívané deti:

116 000.

PORADENSKÉ CENTRUM NÁDEJ

Linka pre obeť domáceho násillia:

0905 463 425 v pracovné dni v čase od 8:00 do 18:00.

E-mail: **office@centrumnadej.sk**

VIAC AKO NI(C)K

Národná linka na pomoc deťom v ohrození prostredníctvom četu (nonstop) a e-mailu:

www.viacakonick.sk

viacakonick@viacakonick.sk

NÁRODNÁ LINKA PRE ŽENY ZAŽÍVAJÚCE NÁSILLIE

Nonstop, anonymná a bezplatná linka pomoci:

0800 212 212.

E-mail: **linkaprezeny@ivpr.gov.sk**

Web: **www.zastavmenasillie.gov.sk**

InPORADŇA

Poradenstvo pre LGBTI ľudí na telefónnom čísle: **0948 144 313**, telefonické poradenstvo od 17:00 do 19:00 (v iných časoch je možné si poradenstvo dohodnúť on-line cez e-mailovú komunikáciu alebo čet).

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM 112

Linka ÚPSVaR pre nahlásenie zanedbávania:

00800 191 222.

Intervenčné centrá poskytujúce pomoc obeť domáceho násillia sú zriadené v každom krajskom meste, ich zoznam nájdete na stránke Ministerstva spravodlivosti SR, **justice.gov.sk**

Generácie

Generácia je termín označujúci ľudí narodených v pomerne rovnakom časovom období, väčšinou v rozpätí 30 rokov. Ľudí z konkrétnej generácie spája podobná charakteristika vyplývajúca z ich narodenia v približne rovnakom časovom období. Zároveň tento termín označuje i príslušný časový úsek ako taký. Generačné spolupodieľanie sa na hodnotách je dané tým, že príslušníci jednej generácie vstúpili do života v rovnakom historickom období a ich záujmy, ciele a potreby boli ovplyvnené zhruba rovnakým sociokultúrnym prostredím.

Stratená generácia/ Lost Generation (1883 – 1900)

Sociálna generačná kohorta, ktorá vstúpila do ranej dospelosti počas prvej svetovej vojny. „Stratená“ v tomto kontexte označuje duše ľudí prežívších prvú svetovú vojnu. Duše dezorientované, putujúce a zablúdené.

Tento výraz sa taktiež používa na označenie skupiny amerických spisovateľov – vystaňovalcov žijúcich v Paríži v 20. rokoch 20. storočia. Pre túto generáciu umelcov sa svet stal len chaosom plným nestabilných hodnôt. Boli sklamaní, plní dezilúzie a deprimovaní z prežitého. Ozajstné hodnoty hľadali v Európe a v Paríži. Pojem „lost generation“ sa pripisuje spisovateľke Gertrude Steinovej, spopularizoval ho Ernest Hemingway, ktorý ho použil ako motto („Vy všetci ste stratená generácia“) pre svoj prvý román Slnko aj vychádza.

Po priemyselnej revolúcii vyrástli západní príslušníci stratenej generácie v spoločnostiach, ktoré boli gramotnejšie, konzumnejšie a médiami nasýtenejšie než kedykoľvek predtým, ale ktoré tiež mali tendenciu zachovávať prísne konzervatívne sociálne hodnoty.

Mužskí príslušníci kohorty boli počas prvej svetovej vojny mobilizovaní v masovom meradle a tento fakt je považovaný za definujúci moment ich životov. Ženy sa taktiež zúčastňovali na prvej svetovej vojne a boli ňou zasiahnuté. Po jej skončení získali väčšie slobody a práva nielen v politickej oblasti života.

Stratená generácia bola tiež mimoriadne zasiahnutá pandémiou španielskej chrípky a mnohými kultúrnymi zmenami, ktoré nastali vo veľkých mestách, najmä v období búrlivých dvadsiatych rokov.

Neskôr zažili ekonomické dôsledky veľkej hospodárskej krízy a často videli svojich vlastných synov odchádzať na bojiská druhej svetovej vojny.

V Európe je známa aj ako „generácia roku 1914“, teda podľa roka, keď sa začala prvá svetová vojna. Vo Francúzsku, kde sa usadilo veľa emigrantov, je niekedy nazývaná ako G^{énération du feu} (generácia ohňa). Vo Veľkej Británii sa tento výraz pôvodne používal pre tých, ktorí zomreli vo vojne, a často sa priamo vzťahoval na obeť vyšších tried, ktorých smrťou sa krajina pripravila o budúce elity.

Okrem Hemingwaya sú hlavnými predstaviteľmi tejto generácie umelci a spisovatelia ako Francis Scott Fitzgerald, T. S. Eliot, Gertrude Steinová, James Joyce, John Steinbeck, William Faulkner, Isadora Duncanová, Ezra Pound, Henry Miller, Erich Maria Remarque, J. R. R. Tolkien, C. S. Lewis, Sergej Sergejevič Prokofiev či George Gershwin.

Generácia druhej svetovej vojny/ The Greatest Generation/G. I. Generation (1901 – 1924)

Príslušníci tejto generácie boli formovaní veľkou hospodárskou krízou a taktiež sa stali hlavnými účastníkmi druhej svetovej vojny. Pojem the Greatest Generation spopularizoval názov knihy z roku 1998 od amerického novinára Toma Brokawa. Brokaw je presvedčený, že títo muži a ženy nebojovali o slávu alebo uznanie, ale preto, lebo to bola správne. Táto kohorta sa označuje aj ako generácia druhej svetovej vojny.

Taktiež sa označuje ako G. I. Generation. Iniciály G. I. pochádzajú z americkej vojenskej terminológie a naznačujú, že táto generácia bola určená pre „Government Issue“ – pre potreby vlády.

V Spojených štátoch príslušníci tejto generácie dosiahli plnoletosť, boli deťmi alebo sa narodili počas progresívnej éry, prvej svetovej vojny alebo búrlivých dvadsiatych rokov, v čase ekonomickej prosperity s výraznými kultúrnymi transformáciami. Navyše tí, ktorí žili v rokoch 1918 až 1920, zažili smrteľnú pandémiu španielskej chrípky. Veľkú časť svojej mladosti zažili aj s rýchlou sa vyvíjajúcou technológiou (rozhlas, telefón, automobil) v čase celosvetovo narastajúcej príjmovej nerovnosti a prudko sa rozvíjajúcej ekonomiky. Po krachu na newyorskej burze (najväčší burzový krach v dejinách) zažila táto generácia hlboké ekonomické a sociálne nepokoje.

Napriek ťažkostiam vtedajšia literatúra, umenie, hudba a film prekvitali. Táto generácia zažila to, čo sa označuje ako zlatý vek Hollywoo-

du. Množstvo populárnych filmových žánrov vrátane gangsteriek, muzikálových a komediálnych filmov a monster movie prilákalo masové publikum. Veľká hospodárska kríza tiež výrazne ovplyvnila literatúru i nástup komiksov, ktoré boli medzi príslušníkmi tejto generácie obľúbené vďaka postavám ako Superman či Batman. Popri džezze, blues, folku a gospelovej hudbe sa stal mimoriadne obľúbeným swing. Preto sa na označenie tejto generácie zvykne používať i termín swingová generácia. V živote tejto generácie sa stala popularita rádia kľúčovým formujúcim faktorom, pretože milióny ľudí sa naladili na počúvanie Rozhovorov pri krbe prezidenta Franklina D. Roosevelta a „hitli“ správy ako nikdy predtým.

Jej predstaviteľmi sú napríklad herci a herečky: Clark Gable, Jan Werich, Jiří Voskovec, Greta Garbo, Josephine Bakerová, Vilma Janíčková, Lída Baarová, Louis de Funès, Ingrid Bergmanová, Judy Garlandová, Jozef Króner, Marlon Brando, Ladislav Chudík, Marcello Mastroianni, **režiséri:** Paľo Bielik, Vittorio De Sica, Walt Disney, Ingmar Bergman, Leopold Lahola, Akira Kurosawa, **speváci a speváčky:** Frank Sinatra, Édith Piaf, Louis Armstrong, František Krištof Veselý, **spisovatelia:** George Orwell, John Steinbeck, Pablo Neruda, Samuel Beckett, Július Barč-Ivan, Dominik Tatarka, **výtvarníci:** Ľudovít Fulla, Koloman Sokol, Salvador Dalí, Viktor Kubal.

Tichá generácia/ Silent Generation (1925 – 1945)

Táto generácia je charakteristická svojím zameraním na pracovnú kariéru, ktorú uprednostňuje pred aktivizmom. Tichá je tiež preto, lebo vyrastala v dobách, keď nebolo bezpečné navonok vyjadrovať svoj názor a postoje. Ľudia z tejto populácie vyrastali v okolnostiach, ktoré od svetovej hospodárskej krízy vyústili do druhej svetovej vojny, a v povojnovom období, keď sa v Európe na oboch stranách železnej opony vyhraňovali postoje a v Spojených štátoch bol pri moci mccarthizmus. Táto generácia nemá veľké ambície, ale naučila sa, ako čo najlepšie prežiť v tých najťažších situáciách. Nie je však veľmi početná. Príčinou bola finančná neistota ich rodičov. Prvá generácia v histórii, ktorá bola početne menšia než tá pred ňou. Napriek tomu, že sa rodili počas veľkej hospodárskej krízy a druhej svetovej vojny, v dospelosti sa dožili relatívne prosperujúcich podmienok v 50. a na začiatku 60. rokov 20. storočia. Bola u nich aj vyššia miera zamestnanosti, než to bolo u generácií pred nimi a u tých čo nasledovali po nich. Rovnako na tom boli zdravotne lepšie a mali aj skorší vek odchodu do dôchodku.

Známe osobnosti tejto generácie sú Marilyn Monroe, Mária Kráľovičová, Karol Machata, Steve McQueen, Clint Eastwood, Sean Connery, James Dean, Annie Girardotová, Elizabeth Taylorová, Radoslav Brzobohatý, Sophia Lorenová, Brigitte Bardotová, Alain Delon, Robert Redford, Jack Nicholson, Dustin Hoffman, Anthony Hopkins, Vladimír Semionovič Vysockij, Milan

Lasica, Chuck Norris, Al Pacino, Ennio Morricone, Quincy Jones, Elvis Presley, Karel Gott, John Lennon, Allen Ginsberg, Andy Warhol, Egon Bondy, Umberto Eco, Miloš Forman, Roman Polański, Sydney Pollack, Woody Allen, Dušan Hanák, Elo Havetta, Neil Armstrong.

Generácia baby boomers/ Povojnová generácia (1946 – 1964)

Generácia baby boomers je označenie ľudí narodených počas ekonomickej prosperity v USA a inde vo svete, ktorá nasledovala po druhej svetovej vojne. Označenie baby boomers je späté so vzostupom pôrodnosti, boom doslova znamená „prudký rozmach“. Baby boomers má dvojaký význam: prudký rozmach počtu detí, ale aj deti, čo zažili prudký rozmach.

Americkí demografovia do tejto generácie rátať ročníky 1946 až 1964, počas ktorých rástla pôrodnosť, hoci od roku 1957 bol už zaznamenaný pokles v pôrodnosti. Aj na Slovensku v tomto období bola vysoká pôrodnosť, ktorá po vojne nepretržite rástla až do roku 1952.

V súčasnosti je generácia baby boomers vo vekovom rozpätí od 57 do 75 rokov, takže sa dostáva do dôchodkového veku. Táto skutočnosť podľa ekonómov výrazne zaťažuje sociálny systém krajiny.

Baby boomeri sú spájaní s postojmi, ktoré menili, prípadne nanovo prehodnocovali definície dovtedajších tradičných hodnôt. V Európe a v Severnej Amerike boomeri vyrastali v období nárastu blahobytu po rozsiahlych povojnových dotáciách do bývania a vzdelávania. V porovnaní s predchádzajúcimi sa táto generačná skupina vo svojej dobe vyprofilovala ako najbohatšia, najaktívnejšia a najviac fyzicky zdatná. Boli prvou generáciou, ktorá očakávala lepšie časy a reálne do nich i vyrastala. Táto generácia skutočne do-

sahovala špičkovú úroveň príjmov, mala vyhovujúci prístup k potravinám, odevom, programovo sa dostávala k dôchodku a skutočne spoznala, čo prináša kríza stredného veku. Ich nábeh smerom ku konzumnému spôsobu života býva pravidelne kritizovaný za svoju neprimeranosť. Jednou zo zvláštností boomerov je, že aj oni sami seba vnímajú ako špeciálnu generáciu, ktorá je veľmi odlišná od tých pred ňou.

V 60. rokoch 20. storočia, keď pomerne veľká časť tejto generácie dospievala, sa ustálil špecifický spôsob vyjadrovania a vnímania, ktorý reflektoval ich vlastnú identitu a zmeny, ktoré ich sprevádzali. Táto rétorika bola pre boomerov významná. Začali mať tendenciu definovať svet z pohľadu generácií, čo bol v tom čase relatívne nový fenomén. Generácia baby boomers bola opisovaná ako šoková vlna či akési „prasa v pytónovi“, ktoré predstavovalo nečakanú „guču“ detí v inak vekom pomerne rovnomerne rozdistributionom obyvateľstve. Keď toto prasa prejde cez hada až na koniec, čiže zostarne a ostane odkázané na dôchodok a iné formy štátnej podpory, spoločnosť sa ocitne v ťažkostiach.

Tieto ročníky boli príliš mladé na to, aby si v pamäti uchovali spomienky na druhú svetovú vojnu, no boli zároveň dosť staré, aby si osvojili povojnový (americký) kultúrno-spoločenský vývoj. V Spojených štátoch je možné túto generáciu rozdeliť na dva základné segmenty: úvodnou časťou baby boomers sú tí, ktorí sa narodili medzi rokmi 1946

až 1955 a sú spájaní s érou, keď dominovala téma vojny vo Vietname.

Len v Spojených štátoch sa medzi rokmi 1946 – 1964 narodilo 76 miliónov detí. V roku 2004 Briti z generácie baby boomers vlastnili 80 % všetkého majetku Spojeného kráľovstva, kúpili 80 % automobilov najvyššej triedy, 80 % vyrobených jacht a 50 % vyrobených prostriedkov určených na starostlivosť o pleť.

Baby boomers odlišuje od iných generačných skupín i skutočnosť, že už od chvíle, keď sa táto kohorta identifikovala, boomeri boli zanalyzovaní modernými marketingovými expertmi, ktorí znásobili ich pocit generačnej odlišnosti.

V Spojených štátoch v prieskumoch zistili, že takmer tretina opýtaných z generácie baby boomers by dedičstvo radšej poskytla charite, než by ho odkázala svojim potomkom. 57 % z nich verí, že každá generácia by si mala svoj majetok nadobudnúť vlastnými silami, 54 % verí, že peňažné prostriedky bolo na deti potrebné vynakladať iba počas obdobia, keď vyrastali.

Boomeri vyrastali v období dramatických sociálnych zmien. V Spojených štátoch táto zmena generáciu poznačila silným kultúrnym štiepením na konzervatívov (republikánov) a liberálov (demokratov). Toto rozdelenie spoločnosti trvá od čias vojny vo Vietname a výsledkom je politická rozpoltenosť v krajine.

Prvá polovica boomerov dospievala na celom svete do spoločných časov. Mali zážitky, akými bola beatlemánia či festival vo Woodstocku, prejavovali odpor voči vojne vo Vietname, ale v tejto vojne aj umierali. Politicky mali prvé ročníky boomerov bližšie k demokratom, neskôr viac sympatizovali s republikánmi. V začiatkoch 80. rokov sa boomeri stali konzervatívnejšími

a mnohí ľutujú kultúrne zmeny, ktoré iniciovali v mladosti.

V roku 1985 sociológovia Howard Schuman a Jacqueline Scottová realizovali výskum, v ktorom respondentov oslovili s otázkou: Čo bolo pre vás za posledných 50 rokov výnimočne dôležité?

Skupina baby boomers narodená v rokoch 1946 – 1955, ktorá stelesňovala kultúrne zmeny šesťdesiatych rokov, uviedla tieto udalosti: studená vojna (a s ňou spojená „červená hrozba“), kubánska raketová kríza, atentáty na Johna a Roberta Kennedyovcov, atentát na Martina Luthera Kinga, politické nepokoje, program Apollo, povolanie do vojny vo Vietname, vojna vo Vietname, sociálne experimenty, sexuálna sloboda, experimentovanie s drogami, boj za občianske práva, ekologické hnutie, hnutia za práva žien, protesty a nepokoje a Woodstock.

Hlavné charakteristiky: sklony k experimentovaniu, individualizmus, slobodná myseľ, orientácia na sociálne témy.

Skupina baby boomers narodená v rokoch 1956 – 1964 zdôraznila nasledujúce udalosti: studená vojna (a s ňou spojená „červená hrozba“), kubánska raketová kríza, atentáty na Johna a Roberta Kennedyovcov, atentát na Martina Luthera Kinga, prvé kroky na Mesiaci, aféra Watergate a Nixonova rezignácia, zníženie veku pre povolenie pitia alkoholu z 21 na 18 rokov v niektorých štátoch. Za významné považovali embargo po ropnej kríze v roku 1973, rastúcu infláciu, hospodársku recesiu, nedostatok pracovných príležitostí po ukončení štúdiá, prípad amerických rukojemníkov v Iráne v roku 1979 či Live Aid.

Hlavné charakteristiky: menej optimizmu, nedôvera k vláde, celkový cynizmus.

Generácia X/ Husákové deti/ deti s kľúčom na krku (1965 – 1979)

Generácia X či gen X je demografická kohorta, ktorá je definovaná od začiatku až polovice 60. rokov do konca 70. až začiatku 80. rokov 20. storočia. V západných krajinách je generácia X v porovnaní s generáciou baby boomers, ktorá bola pred nimi, a generáciou mileniálov, ktorá prišla po nej, početne nižšia, no v prípade bývalého Československa sa začiatkom tohto obdobia vyskytol fenomén, dnes známy ako Husákové deti.

Členmi generácie X boli deti, ktoré vyrastali v období posunu sociálnych hodnôt a niekedy boli aj prezývané „deti s kľúčom na krku“. Bolo to z dôvodov redukcie možností dohľadu zo strany dospelých. Príčina bola v zmenách v generačnom spolunažívaní, v náraste rozvodovosti a zvyšovaní podielu zamestnaných matiek, ktoré uprednostnili pracovnú kariéru pred domácou starostlivosťou o deti. V adolescentom veku a v období začínajúcej dospelosti boli títo jedinci označovaní aj ako MTV Generation. Charakterizovali ich ako lenivých, cynických a nespokojných jedincov. V strednom veku sú podľa výsledkov výskumov aktívni, šťastní a dosahujú rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom. Tejto demografickej kohorte sa pripisujú výrazné tendencie k podnikaniu.

Husákové deti je označenie generácie narodenej v silnej populačnej vlne v bývalom Československu, ktorá sa začala v čase tzv. normalizácie začiatkom 70. rokov 20. storočia. V tej dobe bol prvým, neskôr generálnym tajomníkom KSČ a od roku 1975 prezidentom Gustáv Husák.

V čase po nástupe „normalizácie“ v roku 1969 narastala štátna podpora populačnej politiky.

Pozvoľný nárast pôrodnosti zodpovedá nárastu počtu detí po druhej svetovej vojne. V roku 1947 bolo zavedené pôrodné ako jednorazový príspevok pri narodení dieťaťa. Pôrodné bolo vo výške 500 Kčs do roku 1956, 650 Kčs do 1968, 1 000 Kčs do 1971 a 2 000 Kčs do roku 1989. Prídavky na deti, ktoré existovali od roku 1945, sa od menovej reformy v roku 1953 neustále zvyšovali až do roku 1986. Relatívne výhodné mladomanželské pôžičky existovali od apríla 1973 (napríklad 30 000 Kčs na zariadenie bytu so splatnosťou 10 rokov a úrokom 1 %). Rodinám s deťmi boli poskytnuté výhodné pôžičky na kúpu bývania. Vysoká pôrodnosť, ktorá sa blížila k 300 000 detí, býva často považovaná práve za výsledok tejto politiky. K zvýšeniu pôrodnosti na začiatku 70. rokov mohlo tiež prispieť odloženie plánovaného rodičovstva v čase neistoty po invázii sovietskych vojsk do ČSSR v roku 1968 a následných búrlivých udalostiach roku 1969.

Ďalším faktorom nárastu pôrodnosti v začiatku 70. rokov bolo, že rodiny zakladala prvá výrazná populačná vlna ľudí narodených po druhej svetovej vojne. Vzhľadom na to, že najväčší počet narodených detí v Česku bol v roku 1974 a potom už klesal, je pravdepodobné, že normalizačné finančné podnety nemali až taký vplyv, ako sa predpokladá. Koncom 70. rokov 20. storočia sa početnosť novonarodených detí v Česku začala približovať k bežnej úrovni. Na Slovensku vrcholila v rokoch 1978 a 1979, keď sa narodilo viac ako 100 000 detí. Na konci „normalizácie“ (90. roky) bol počet narodených detí dokonca menší než v roku 1969. Po Nežnej revolúcii vzhľadom na spoločenské zmeny, najmä ekonomickú neistotu, pôrodnosť prudko klesla.

Generácia Y/ Millennials/ deti milénia (1980 – 1995)

Taktiež sa nazývajú Net Generation (generácia siete), Generation 9/11, Generation Next, the Burnout Generation (vyhorená generácia) a Generation Me (generácia ja).

Generácia Y sú z väčšej časti deti rodičov, ktorí sa narodili v povojnových rokoch, generácii baby boomers a starších členov generácie X. V dôsledku prirodzeného nárastu pôrodnosti v 80. a 90. rokoch, ktorý bol spôsobený faktom, že rodiny si zakladali príslušníci početnej generácie boomerov, sa zvyknú nazývať aj Echo boomers.

V dôsledku technologických a globálnych spoločenských zmien ľudia na celom svete posúvajú hranicu veku, kedy uzatvárajú manželstvo. Mileniáli sa narodili do trendu celosvetového poklesu miery plodnosti u oboch pohlaví. Majú menej detí ako ich predchodcovia. Príslušníci generácie Y v rozvojových krajinách budú aj naďalej predstavovať väčšinu globálneho populačného rastu. V rozvinutom svete mali mladí ľudia v roku 2010 menší sklon k pohlavnému styku v porovnaní so svojimi predchodcami, keď boli v rovnakom veku.

Mileniáli boli opísaní ako prvá globálna generácia a prvá generácia, ktorá vyrastala v dobe internetu. Generácia sa spravidla vyznačuje zvýšeným používaním a znalosťou internetu, mobilných zariadení a sociálnych médií. Preto sa niekedy označujú aj ako digitálni domorodci. V rokoch 1990 až 2010 sa zvýšila vzdelanosť populácie v rozvojových krajinách, čo spôsobilo ich hospodársky rast. Mileniálov na celom svete

počas ich produktívneho veku postihli viaceré ekonomické problémy. Mnohí čelili vysokej nezamestnanosti počas svojich raných rokov na trhu práce v dôsledku recesie (celosvetovej finančnej krízy v roku 2009) a o dekádu neskôr ich zasiahla ďalšia recesia spôsobená pandémiou COVID-19. Obe recesie u tejto generácie spôsobili historicky najvyššiu úroveň nezamestnanosti.

Charakteristiky generácie Y sa odlišujú v závislosti od sociálneho a ekonomického stavu jednotlivých regiónov. V širšom zmysle sa táto kohorta vyznačuje priaznivým vzťahom k digitálnym technológiám a médiám. Vo väčšej časti sveta bola ich výchova poznačená zvýšeným liberálnym prístupom k politike a ekonomike.

Americká sociologička Kathleen Shaputisová označila mileniálov za generáciu bumerangu alebo generáciu Petra Pana, pretože jej príslušníci majú tendenciu oddiaľovať niektoré prechodové rituály, odmietajú dospelosť v omnoho vyššej miere ako väčšina generácií pred nimi. Žijú napríklad so svojimi rodičmi dlhšie ako predchádzajúce generácie. Súvisí to i s faktami, ako sú vysoké náklady na bývanie a vysokoškolské štúdium. Vzniká redefinícia pojmu „čo to znamená byť dospelým“ a následne sa definuje nová životná etapa nazvaná Emerging Adulthood (vznikajúca dospelosť). Vysokoškolskí študenti častejšie definujú „dospelých“ na základe určitých osobných schopností a vlastností, nie tradičných udalostí „prechodových rituálov“. Larry Nelson poznamenal, že: „V predchádzajúcich generáciách sa zosobášite, začnete kariéru a urobíte to okamžite. To, čo dnes

mladí ľudia vnímajú, je, že tento prístup viedol k rozvodom, k ľuďom nespokojným so svojou kariérou... Väčšina chce vstúpiť do manželstva, ale chcú to urobiť správne hneď na prvýkrát a to isté chcú urobiť so svojou kariérou. "

Mileniáli sú generácia so zvýšenou mierou sebadôvery a tolerancie, ale taktiež veria, že si oprávnené a zo samej podstaty zaslúžia privilégiá alebo špeciálne zaobchádzanie. Vyznačujú sa narcizmom. Autori William Strauss a Neil Howe tvrdia, že každá generácia má spoločné vlastnosti, ktoré jej dodávajú špecifický charakter na základe štyroch základných generačných archetypov. Tie sa cyklicky opakujú. Podľa svojej hypotézy predpovedali, že mileniáli sa budú viac podobať občiansky zmýšľajúcej generácii druhej svetovej vojny so silným zmyslom pre komunitu na lokálnej i globálnej úrovni. Pripisujú mileniálom sedem základných čŕt: jedinečnosť, chránenosť, sebavedomie, orientovanie sa na tím, konvenčnosť, pocit tlaku, ťah na bránku.

Hoci sa často hovorí, že mileniáli ignorujú konvenčnú reklamu, v skutočnosti sú ňou výrazne ovplyvnení. Obzvlášť citlivo sa dovoľávajú transparentnosti, preferujú zážitky pred vecami a vyžadujú flexibilitu. Štúdiá spoločnosti Microsoft z roku 2015 zistila, že 77 % respondentov vo veku od 18 do 24 rokov sa stotožnilo s výrokom: „Keď nič nezamestnáva moju pozornosť, prvá vec, po ktorej siahnem, je môj mobil.“ Počítačové hry a počítačová kultúra viedli k zníženiu počtu čítaných kníh. Tendencia učiteľov cielene „učiť na test“ tiež viedla k zníženiu schopnosti myslieť laterálne.

Generácia Z (1996 – 2009)

Taktiež gen Z, hovorovo aj zoomeri, post-mileniáli, iGeneration, Plurals alebo Homeland Generation. Väčšia časť členov tejto generačnej kohorty sú potomkovia generácie X, no môžu byť medzi nimi i potomkovia mileniálov.

Keďže ide o prvú spoločenskú generáciu, ktorá nezažila život pred príchodom internetu a mala už od útleho veku umožnený prístup k prenosným digitálnym technológiám napriek tomu, že nie všetci členovia musia byť nevyhnutne digitálne gramotní, dostali aj oni prezývku digitálni domorodci. Negatívny vplyv času, ktorý trávajú pri obrazovkách, je najvýraznejší u dospievajúcich jedincov tejto generácie. V porovnaní s predchádzajúcimi generáciami majú členovia generácie Z v rozvinutých krajinách silnejší sklon k slušnému správaniu, zdržanlivosti a averzii voči riziku. Oproti svojim predchodcom sú na svoj vek pomalší, majú zníženú tendenciu k materstvu v dospievajúcom (tínedžerskom) veku a menej často konzumujú alkohol, čo sa však netýka konzumácie návykových drog. Javí sa, že tínedžeri sú viac zameraní na dosiahnutie akademických titulov a na perspektívu zamestnania. Dávajú im prednosť pred okamžitým uspokojením svojich potrieb. Napriek počiatočným obavám sú na tom v tomto smere omnoho lepšie ako generácie zo 60. rokov 20. storočia. Na druhej strane u tejto generácie prevláda sklon k tzv. sextingu, čiže odosielaniu, prijímaniu alebo preposielaniu sexuálne explicitných správ, fotografií alebo videí.

Globálne sa priemerný vek nástupu puberty u dievčat v tejto generácii v porovnaní s dvad-

siatym storočím výrazne znížil. U adolescentov a mladých dospelých sa vo vyššej miere vyskytujú alergie, zvýšená precitlivosť a diagnostikujú sa u nich problémy s duševným zdravím. Častejšie trpia aj nespavosťou. Už v mladom veku majú vyššiu pravdepodobnosť sklonu k mentálnym poruchám. V niektorých európskych krajinách sa i u elit tejto generácie objavil pokles kognitívnych schopností. V porovnaní s predchádzajúcimi generáciami trávajú členovia generácie Z viac času na svojich elektronických zariadeniach a menej času venujú čítaniu kníh, čo platí celosvetovo. Spôsobuje to pokles pozornosti, menšiu slovnú zásobu, zhoršený školský prospech aj nižšie budúce postavenie v modernom ekonomickom systéme.

Gen Z je vzdelanejšia, dobre vychovaná, vystresovaná a depresívna v porovnaní s predchádzajúcimi generáciami. Zoomeri sa javia ako celkovo spokojní so stavom vecí vo svojom osobnom živote. Najdôležitejším zdrojom šťastia je byť fyzicky a duševne zdravý, mať dobrý vzťah s rodinou a s priateľmi. Náboženstvo pre nich nehrá kľúčovú úlohu. Hlavnými dôvodmi úzkosti a stresu sú peniaze a škola. Generáciu Z najviac ovplyvňujú ich rodičia, priatelia a učitelia. Najmenej sa nechajú ovplyvniť známymi osobnosťami a politikmi. Vo všeobecnosti sa mladí muži nechajú viac ovplyvniť športovcami a politikmi než mladé ženy, tie uprednostňujú literatúru a fiktívne postavy. Najdôležitejšími faktormi pre ich súčasnú alebo budúcu kariéru je možnosť zdokonaľovať svoje zručnosti a príjem. Nezaufíma ich sláva, tá je pre nich zanedbateľnou motiváciou. Rovnako sa však

nezaujímajú o to, či inštitúcia, pre ktorú pracujú, má pozitívny dopad na svet. Ak zoomeri uvažujú o budúcnosti, myslia hlavne na svoje rodiny a zdravie. Blaho sveta a ich miestne komunity stoja mimo ich záujmu.

Ak je predchádzajúca generácia mileniálov označovaná aj ako digitálni domorodci, tak zoomeri sú neodigitálni domorodci. Digitálni domorodci primárne komunikujú textom či hlasom, tí neodigitálni sú zameraní na videá a filmy. Je to podmienené presunom neodigitálnej generácie od počítačov k mobilom a od textu k videám.

Gen Z sa viac zaujíma o bežnejší životný štýl s obvyčajnými cieľmi, ako sú dokončenie školy, vlastný dom na predmestí, udržiavanie priateľských a rodinných vzťahov a stabilné zamestnanie. Sú menej orientovaní na populárnu kultúru, na svoj výzor a konzum.

Zdá sa, že hranice medzi rôznymi subkultúrami zoomerov sa zmazali, a to, čo prevláda, sú nostalgické nálady. Jednou z dominantných subkultúr generácie Z je Cottagecore – estetika oslavujúca idealizovaný vidiecky život. Jej móda sa sústreďuje na tradičné vidiecke odevy, inšpiráciu tam hľadá aj interiérový dizajn, obľúbené sú tradičné remeslá. Cottagecore sa ešte viac spopularizoval na rôznych sociálnych sieťach v dôsledku zdravotných opatrení a lockdownov počas pandémie COVID-19. Pre zoomerov je to forma úniku a nostalgická túžba po starých časoch sa transformuje do rastúcej popularity vintage módy.

Generácia Z uprednostňuje pobyt doma a sledovanie televízie alebo sociálnych sietí pred návštevou múzeí či galérií. Trávia na internete v priemere tri hodiny denne, Netflix používa približne 70 % zoomerov a iba 10 % sleduje svoje obľúbené programy v televízii. Spomedzi tých, ktorí sledujú svoje programy „on-demand“, tak väčšina robí na svojom mobilnom telefóne,

potom nasleduje televízor, tablet, herná konzola a notebook.

U generácie Z je zaznamenaný pokles čítania s porozumením. Je to spôsobené i stratou záujmu o dobrovoľné čítanie literatúry. Následne sa u tejto generácie výrazne znižuje slovná zásoba, čo spôsobuje zníženie sebavedomia a vedie k rôznym behaviorálnym a sociálnym problémom. Bez ohľadu na príčiny, nízka úroveň slovnej zásoby limituje gramotnosť, porozumenie a schopnosť učiť sa. Chudobná slovná zásoba ovplyvňuje všetky ostatné aspekty života.

Generácia Z je v politických a sociálnych otázkach podobná mileniálom. Zoomeri sú prevažne progresívni a väčšina z nich očakáva, že štát zohrá aktívnu rolu pri riešení ich problémov. Na rozdiel od starších generácií, ktoré prijímajú správy najmä z televízneho spravodajstva, generácia Z získava informácie predovšetkým zo sociálnych médií. V Európe čoraz viac zoomerov sponchýbňuje svoju ľavicovú orientáciu a prechádzajú k pravicovým extrémistom. Príslušníci generácie Z v krajinách G20 uprednostňujú vo verejnej politike nacionalistický prístup pred globalistickým. V mnohých európskych demokraciách sú národno-populističtí politici a politické strany najobľúbenejšími medzi voličmi mladšími ako 40 rokov.

Príslušníci generácie Z vo veľkej miere podporujú práva LGBTQ komunity. V roku 2020 väčšinou podporili hnutie Black Lives Matter v USA.

Generácia Z verí viac ako ostatné generácie, že klimatické zmeny sú skutočné, a podporuje aktivity ako School Strike for Climate. Bolo to jedno z prvých politických hnutí, ktoré primárne viedla generácia Z. K hnutiu sa hlásia milióny mladých ľudí na celom svete, inšpirovaní švédskou aktivistkou Gretou Thunberg, ktorá odštartovala protesty za väčšiu akciu v boji proti klimatickým zmenám.

Generácia alfa

(2010 – súčasnosť)

Nazývaní aj screenedžeri, generácia skla. Označenie podľa počiatočného písmena gréckej abecedy „alfa“ dostala táto generačná kohorta preto, že ide o prvú generáciu, ktorá má definovaný štartovací rok narodenia v 21. storočí. Väčšina členov generácie alfa sú potomkovia generácie Y.

V roku 2015 sa na celom svete každý týždeň narodilo asi dva a pol milióna ľudí. Očakáva sa, že generácia alfa dosiahne do roku 2025 dve miliardy. OSN odhaduje, že počet ľudí v populácii dosiahol v roku 2020 asi 7,8 miliardy. Pre porovnanie, v roku 1950 žilo na svete 2,5 miliardy obyvateľov. Rok 2018 bol prvým rokom, keď počet ľudí nad 65 rokov (705 miliónov) prevýšil počet ľudí vo veku od nula do štyroch rokov (680 miliónov). Inými slovami, išlo o prvý rok, v ktorom bolo viac starých rodičov ako vnúčat. Ak budú súčasné trendy pokračovať, pomer týchto dvoch vekových skupín bude v roku 2050 vyrovnaný. Miera plodnosti na celom svete klesá vďaka zvyšovaniu životnej úrovne, lepšiemu prístupu k antikoncepcii a zlepšeným vzdelávacím a ekonomickým príležitostiam.

Už od detstva sú súčasťou života veľkej časti generácie alfa smartfóny a tablety. Zavedenie používania týchto zariadení u dojčiat, batoliat či detí v predškolskom veku začalo narastať práve v dekáde po roku 2010. Dá sa povedať, že asi 90 % malých detí bolo od jedného roka v priamom kontakte s vreckovým elektronickým zariadením, v niektorých prípadoch ich deti začali používať už vo veku niekoľkých mesiacov. Niektorí rodičia používali tieto elektronické

médiá simultánne spolu s cumlíkmi na tíšenie detí, no sú bežné prípady, že sú na tíšenie detí tejto generácie používané len digitálne médiá. Elektronické médiá sa stali pre túto generáciu aj v neskoršom veku súčasťou vzdelávacích pomôcok. V reálnom živote sú ich rodičia, ktorí vo veľkej miere patria ku generácii mileniálov, silnou vrstvou užívateľov sociálnych sietí.

Generácia alfa takto vyrastá aj vo virtuálnom sociálnom prostredí. Narodenie do tohto prostredia, v ktorom je všadeprítomné používanie elektronických zariadení a sociálnych sietí, nastavuje odlišný spôsob myslenia a má svoje vlastné výzvy: počítačová šikanu, závislosť na obrazovke a nevhodný obsah.

Prvá vlna generácie alpha dosiahne dospelosť po roku 2030. Očakáva sa, že v tejto dobe bude ľudská populácia na úrovni necelých deviatich miliárd a svet bude mať vôbec najvyšší podiel ľudí vo veku nad 60 rokov. Znamená to, že práve táto demografická skupina bude znášať bremeno starnutia populácie.

Zdroj: www.wikipedia.com

Bulletin zostavila: Valeria Schulczová

Fotografie: Jakub Gulyás a Ľuboš Kotlár

Grafické spracovanie: Ema Šútovcová, Matej Kotuľa